

interview

Five Broken Cameras – een documentaire over gewelddoos verzet

Frans Brons

In Den Haag is van 22 tot 28 maart het *Movies that Matter Festival* gehouden. Een festival van geëngageerde films die alle betrekking hebben op het thema 'mensenrechten'. Eén van de meer-malen op dit festival vertoonde films was *Five Broken Cameras* van de Palestijnse cineast Emad Burnat en de Israelische regisseur Guy Davidi.

De film gaat over het gewelddoos verzet van de bewoners van het dorpje Bil'in op de Westelijke Jordaanoever tegen de bouw van 'de Muur' die de dorpelingen van hun landbouwgrond en hun olijfbosgaarden scheidt. De meeste opnamen in de film werden door Emad zelf gemaakt. Het kostte hem *Vijf Gebroken Camera's*. Eén van zijn camera's redde zijn leven, door een op hem afgevuurde kogel tegen te houden.

De film ontving verscheidene prijzen onder meer op het IDFA Festival Amsterdam en op het Sundance Festival in Londen. Op het *Movies that Matter Festival* werd *Five Broken Cameras* onderscheiden met een Gouden Vlinder.

De documentaire *Five Broken Cameras* is een indrukwekkende film. Emad, jouw vijf vernielde camera's zijn niet alleen stille getuigen maar ook precisiewapens, niet om te doden maar om de ogen van de wereld te openen voor het onrecht en de onderdrukking die het Palestijnse volk ondergaat. Hoe ben je ertoe gekomen

om juist deze, geweldloze, wapens in te zetten in je strijd voor rechtvaardigheid en een menswaardig bestaan?

Toen de Israelische regering besloot om een muur te bouwen die onze landerijen in tweeën deelde en de dorpsbevolking besefte dat zij haar landbouwgrond, boerderijen en olijfbomen zou kwijtraken, besloten wij om hiertegen te protesteren. Wij wilden ons protest op een nieuwe, geweldloze manier laten horen. Wij hadden dat van andere dorpen geleerd, die Bil'in waren voorgegaan. De dorpelingen zagen in, dat gewelddoos verzet het meest effect biedt en ook de meeste medestanders van buiten aantrekt. Ik zocht mijn eigen manier om hieraan bij te dragen. Mijn keuze was de camera en het vastleggen van de gebeurtenissen: hoe de Israelische overheid en het Israelische leger op onze geweldloze acties reageren met wapens, met arrestaties en met het verwonden van onschuldige demonstranten.

Hierbij spelen de media een grote rol. De media hebben Bil'in ontdekt en

daarmee het nieuw Palestijns verzet tegen de Muur een gezicht gegeven. Hierdoor worden ook Israelische en buitenlandse activisten aangetrokken die aan deze strijd willen deelnemen.

Kun je iets meer vertellen over jezelf, je gezin en je dorp, Bil'in?

Bil'in is een dorp op de Westelijke Jordaanoever, 1800 inwoners, 16 km van Ramallah en 7 km verwijderd van 'de Groene Lijn' (de officieuze grens tot 1967). Ik ben in dit dorp geboren, net als mijn vader en vele generaties vóór hem. Het dorp bestaat uit vier grote families, die voor hun levensonderhoud zijn aangewezen op het bebouwen van het land. Ik heb vier kinderen, vier jongens van 16, 14 en 11 jaar en de jongste, Gibril, is 7. Gibril is even oud als het verzet van het dorp tegen de Muur. Het leven onder de bezetting is vooral voor kinderen niet gemakkelijk. Sommige opnamen in de film zijn door mijn zoons gemaakt. Mijn kinderen lopen ook mee in de demonstraties, maar ik zorg er wel voor dat zij niet te dicht bij de soldaten komen.

Jullie strijd voor een menswaardig bestaan wordt gesteund door activisten uit Israel en uit het buitenland. Sommige van hen geloven echter ook in Israel als een joodse staat. Zijn deze twee idealen verenigbaar? En discussiëren jullie daar met elkaar over?

Degenen die ons steunen, geloven in onze rechten, ons recht op ons land en op een eigen staat; ook zij willen dat de Muur verdwijnt. Zij steunen ons op alle fronten. Ik heb nooit iemand van hen horen zeggen dat zij in een joodse staat willen leven. Als je gelooft in een joodse staat, kun je niet geloven in de rechten van de Palestijnen. Sommigen geloven wel in de

tweestatenoplossing, Israël en Palestina, maar zien Israël dan niet als joodse staat. Vergeet niet dat in Israël ook bijna 2 miljoen Palestijnen wonen.

Guy, geloof jij, als Israeli, in de mogelijkheid van één staat?

Ja, uiteindelijk zullen begrippen als grenzen en nationaliteiten verdwijnen. De hele wereld wordt steeds meer toegankelijk in de zin van informatie, economie, goederenverkeer en de uitwisseling van ideeën. Landsgrenzen vormen een laatste, maar moeilijk te nemen hindernis in deze onvermijdelijke ontwikkeling. Maar ook deze zullen uiteindelijk wereldwijd verdwijnen, niet alleen tussen Israël en Palestina. Ook het begrip nationaliteit vormt een obstakel bij het oplossen van het conflict. Ook bij een zogeheten tweestatenoplossing zal Israël geconfronteerd worden met fundamentele vragen over de basis van zijn bestaansrecht, zijn identiteit. Die confrontatie kunnen wij maar beter zo snel mogelijk aangaan en als wij deze vragen beantwoord hebben, lijkt de vorming van één staat de meest eerlijke en vooral ook meest praktische oplossing.

Emad, het succes van geweldloze acties hangt sterk af van de steun die zij van de bevolking krijgen. Vind je dat de geweldloze acties voldoende aanhang hebben?

Emad: Deze acties slaan over van de ene plaats naar de andere en nemen nog steeds toe. Sommige dorpen nemen dit over, andere niet. Geweldloos verzet wordt niet alleen ondersteund door de regering en de president maar ook door de politieke partijen, zoals FATAH en zelfs HAMAS.

In de film zijn niet alleen je camera's

slachtoffer van het geweld, ook jijzelf bent meermalen gewond geraakt. Jij en de andere dorpsbewoners worden zowel door de kolonisten als door de soldaten bedreigd. De kolonisten zijn gewoon uit op eigen gewin, maar de soldaten zijn vaak dienstplichtige jongens die plotseling worden geconfronteerd met een wereld die hun begrip te boven gaat. Sommige van hen reageren hierop zeer gewelddadig. Proberen jullie met hen in gesprek te komen?

De soldaten gedragen zich heel verschillend. Sommigen zien je als medemens, maar andere behandelen je als een beest. Wij discussiëren vaak met ze, over de situatie in ons dorp en over het conflict in het algemeen. Maar het zijn jonge jongens en zij worden telkens weer naar andere plaatsen op de Westelijke Jordaanoever gestuurd. Zij denken dat zij de veiligheid van de staat Israël beschermen en zij doen wat het leger hun opdraagt. In lange discussies proberen wij hen ervan te overtuigen dat de Muur en de nederzettingen illegaal zijn. Maar uiteindelijk zeggen zij: 'Dan moet je maar naar de rechter stappen. Ik vertegenwoordig hier de wet en ik doe hier gewoon mijn werk.' Ik zeg dan: 'Jullie zijn toch slim genoeg om voor jezelf te denken?' De meesten van hen dienen gewoon hun 2 à 3 jaar uit en gaan dan terug naar huis. Maar sommigen doen verkeerde dingen: zij doden mensen en moeten daar verder mee leven. Zij moeten in elke situatie van tevoren bedenken: 'Handel ik juist? Moet ik orders opvolgen en met geweld optreden tegen deze mensen? Of moet ik zelf mijn verstand gebruiken?' Zij begrijpen niet dat de bezetting zélf het probleem is en dat zij daar deel van uitmaken. Als je zegt dat dit jòuw dorp en jòuw land is en niet het hunne, dan halen

zij hun schouders op en zeggen dat zij alleen maar hun plicht doen en het afscheidingshek beschermen. 'Waarom maken jullie dat hek kapot?' vragen zij dan 'Waarom gooien jullie kinderen met stenen en waarom komen jullie hier?' Zij realiseren zich totaal niet dat de bezetting het probleem is. Ik zeg dan: 'Als jullie hier niet komen als soldaten en bezetters, dan is er geen probleem, dan zijn jullie welkom als gasten.' Maar zij begrijpen niet dat zij als bezetters gezien worden.

Guy: Mag ik hier iets aan toevoegen? De meeste kolonisten zijn hier niet om religieuze redenen. Zij komen af op de goedkope huizen in de nederzettingen en willen blijven om economische redenen. Zij vinden dat de staat Israël verplicht is om voldoende ruimte te bieden aan zijn joodse inwoners. Sommige kolonisten komen natuurlijk wel om religieuze redenen. Dat zijn meestal Amerikanen, al dan niet van joodse komaf. Maar de anderen vinden dat zij, na de Holocaust, het recht hebben om hard op te treden, het land in bezit te nemen en zo zelf hun eigen plek te veroveren. Soms speelt daarbij ook regelrecht racisme een rol: het idee dat Arabieren halve wilden zijn, dat er geen Palestijns volk bestaat en dat de Arabieren voldoende land hebben om de Palestijnen te huisvesten.

Zij realiseren zich dus niet dat de nederzettingen een obstakel voor vrede vormen?

Guy: Nee, maar zij geloven niet in vrede en zij willen ook geen vrede. Zij denken: 'Als wij ze maar genoeg onder druk zetten, dan verdwijnt het probleem vanzelf; dan verdwijnen de Palestijnen vanzelf.' Maar ik heb ook kolonisten ontmoet die géén obstakel voor vrede willen zijn en die bereid zijn te vertrekken als de staat hen uitkoopt. Dat is een minderheid, maar wel interessant.

Het zogenaamde vredesproces is ondertussen een manier van tijdrekenen. De Israelische aanwezigheid op de Westelijke Jordaanoever groeit alleen maar. Tijd is juist waar alles om draait. Over 10 of 20 jaar zal het misschien te laat zijn omdat teveel land is opgeslokt door de nederzettingen en de Palestijnen niet de kans hebben gehad hun eigen instituties op te bouwen.

Guy: Volgens sommigen zijn de inves-

Emad Burnat

Emad Burnat en Guy Davidi

teringen die Israel heeft gedaan in de nederzettingen zo enorm, dat deze zonder intensieve hulp van buiten niet meer ongedaan gemaakt kunnen worden. Dat zou (volgens hen) economische zelfmoord zijn. Als de Israelische overheid aan alle inwoners van de nederzettingen een even grote compensatie zou moeten uitbetalen als zij gedaan heeft bij de ontruiming van Gaza, zou de staat failliet gaan. Volgens velen is dit daarom niet meer terug te draaien. In mijn ogen is dat juist een argument vóór de éénstaat-oplossing.

Hoe denken jullie over de rol van de BDS-beweging bij het bestrijden van Apartheid in Israel en de Palestijnse gebieden?

Guy: Mag ik hier iets op zeggen? Ik heb hier veel over nagedacht. De huidige economische situatie is tengevolge van de globalisering zo verschillend van die in de jaren tachtig en negentig in Zuid-Afrika. (Guy wijst op zijn mobieltje) Als je bijvoorbeeld een iPhone aanschaft of een computer, moet je beseffen dat Intel researchlaboratoria heeft, verspreid over heel Israel. Sinaasappels en citroenen kun je boycotten, maar lukt dat ook met iPhones en computerchips? De economie is zó complex geworden, dat het niet meer zal lukken om een land volkomen te isoleren door middel van boycot, desinvesteren en sancties. Je kunt natuurlijk wel schade toebrengen, maar dan vooral door desinveste-

ren en niet zozeer door boycotacties.

Er is het voorbeeld van Veolia, een Frans vervoersbedrijf dat deelneemt aan de aanleg van een light-rail verbinding tussen Jeruzalem en enkele nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever. De BDS-campagne heeft dit bedrijf zóveel schade toegebracht (in Nederland heeft de ASN-Bank Veolia hierom uit zijn investeringsportefeuille geschrapt), dat het bij nieuwe investeringen wel drie keer zal nadenken alvorens in te stappen.

Guy: Ik ben bang dat activisten al hun energie steken in deze campagne. Want in de huidige economische situatie zal dáár de oplossing niet vandaan komen. De wereld ziet er heden ten dage anders uit. BDS is als strategie achterhaald. Wij moeten ons realiseren dat joden in en buiten Israel eraan gewend zijn om in getto's te leven en aan cultureel isolement. Dat zij nu overal in de wereld als 'bad guys' worden gezien, interesseert hun niet. Daarbij komt dat er over de hele wereld een grote joodse gemeenschap is die Israel steunt. BDS zal nooit in staat zijn deze banden door te snijden. Voor mij zijn er daarom twee doelgroepen die ik met deze film wil bereiken: 1) joodse groeperingen over de hele wereld, vooral in de Verenigde Staten maar ook in Frankrijk en andere landen in Europa. Wij krijgen te weinig steun vanuit deze gemeenschappen, in tegenstelling tot de rechtse groeperingen in Israel; 2) jon-

geren. Ik hoop dat zij zich bij het verlaten van de filmzaal emotioneel geraakt voelen. Hierdoor gaan zij anders denken en voelen zich meer betrokken. Ik zou het liefst middelbare-schoullerlingen binnen Israel willen bereiken. Want na hun schoolopleiding gaan zij verplicht in militaire dienst en komen dan terecht in een zeer machtig apparaat dat hen misbruikt en hersenspoelt. Zelfs als zij uit de dienst komen met meer levenservaring en genuanceerder gaan denken, blijft het moeilijk zich aan deze hersenspoeling te onttrekken. Daarom is het belangrijk om deze jonge mensen vóór hun militaire dienst te bereiken. Als zij eenmaal het bedrog en de leugens doorzien, zullen zij tijdens hun diensttijd meer weerstand kunnen bieden tegen de leugens die hun worden opgedist.

Helaas was er geen tijd meer om Emad en Guy te vragen naar hun toekomstplannen. Nadat ik hen succes en sterkte had toegewenst, vertrokken zij naar de filmzaal voor een nabespreking met het publiek.

Frans Brons levert regelmatig bijdragen aan *Soemoed*